

Tézisek

Zachar Péter Krisztián

**Bécs versus Buda-Pest. Az 1848 őszi nyílt dinasztikus
ellenforradalmi fordulat politikai-katonai háttere
(október 4. – december 16.)**

című Ph.D. disszertációjához

Budapest, 2005

I. A kutatás célja, historiográfiai előzményei

Disszertációm a magyar-osztrák közös történelem egyik meghatározó korszakával, az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc történetével foglalkozik. Hermann Róbert témavezetésével elsősorban azt vizsgáltam, miként szervezték meg a politikai és katonai ellenforradalom két nagy központjából, az Alamóban tartózkodó császári udvartartás köréből (kamarilla) és az októberi forradalom után megregulázott császárvárosból, Bécsből a Magyar Szent Korona forradalmi vezetése ellen végrehajtandó végleges leszámolást.

Mindehhez számos jelentős korábbi történetírói munkára támaszkodhattam. A forradalom és szabadságharc történetével legelőször maguk a szereplők és szemtanúk kezdtek foglalkozni. Az események iránti érdeklődés nyomán jelentős memoár-irodalom jött létre, szinte minden – az eseményeket túlélő – meghatározó szereplő közzétette élményeit, véleményét, és komoly viták alakultak ki az egyes kérdések megítéléséről. Az első, kimondottan a hadügyekre koncentráló munka Szilágyi Sándor tollából származott, majd ezt követte Klapka György németnyelvű és Irányi Dániel francia összefoglaló munkája. A magyar munkákkal párhuzamosan, a győztes hadvezérek inspirációjára születtek meg az osztrák történetírás első feldolgozásai is: az 1848/49-es téli hadjárat, majd az 1849-es nyári hadjárat története és az ezt kiegészítő kötetek. (Wilhelm Ramming, Johann Nobili, Franz Kociczka, valamint J. Strack művei.) Az első, nemcsak a hadügyi eseményekre koncentráló összegzés szintén egy szemtanú tollából született: az 1849-es kultuszminiszter, Horváth Mihály összegezte visszatekintve a forradalom és a „függetlenségi harc” történetét, majd Szeremlei Samu adott rövid „krónikát” az eseményekről. Az első elfogulatlan, forrásszerű tájékoztatást Pap Dénes 543 darabból álló okmánygyűjteménye jelentette.

A XIX. század 80-as éveitől gyorsult meg a történetírói tevékenység és jelentek meg komoly összefoglaló munkák. Ezek között is meghatározó Gelich Rikhárd, valamint Breit József millenniumi munkája, továbbá Görgey István gyűjteményei. Német nyelven elsősorban Wilhelm Rüstow és Joseph Alexander Helfert, aki szemtanúként és az események aktív alakítójaként is meghatározó szerepet játszott, többkötetes munkái emelkednek ki ezekben az években az elkészült feldolgozások közül.

Az Osztrák-Magyar Monarchia összeomlása a történetírás számára új kezdetet jelentett, ugyanis megnyíltak a bécsi (hadi)levéltári források. Ennek tükrében kezdte meg a Fontes-sorozat alapvető forrásdokumentumok publikációját. Ezek közül is kiemelkedik Károlyi Árpád munkája az április törvényekről és Batthyány Lajos miniszterelnök peres

eljárásáról. Majd ezeket követte Steier Lajosnak a szlovák (tót) nemzeti mozgalommal valamint Beniczky Lajos kormánybiztossal kapcsolatos anyaggyűjtése, és Thim József szerb mozgalomról szóló munkája.

A második világháborút követően kialakuló új politikai rendszerben a történetírást is az új világszemléletnek rendelték alá. Ebből fakadt az új típusú, marxista történetírói megközelítés, mely szakítva a hagyományokkal a sztálini dogmatizmust ültette át a köztörténetbe is. Ezek első példája Révai József és Mód Aladár korai tanulmányai. Majd a százéves évforduló ugyanakkor lehetőséget biztosított az újonnan kiépülő rendszer történelmi legitimitációjának megágyazására, a „néphez hű” és a „népellenség” kategóriák kidolgozására. Míg a korábbi munkák meghatározóan a katonai-hadtörténeti események taglalásában látták a forradalom és szabadságharc bemutatásának legjobb megközelítését, addig most a gazdasági és társadalmi vonatkozások kerültek előtérbe. Ebbe a sorba illeszkedik a hétszerzős összegzés *„Forradalom és szabadságharc”* címen, majd a *„Kossuth-émlékkönyv”*, míg az új filozófiai-politikatörténeti megközelítést Spira György dolgozta ki *„A magyar nép története”* című összegzésben. Ezt a szemléletet tükrözte ezt követően az új egyetemi tankönyv is, melynek vonatkozó részét szintén Spira György írta, majd az 1959-ben megjelent korszakos monográfiája is. Andics Erzsébet későbbi munkái ideológia elfogultsággal kiválogatott, ám alapvetően megbízható forrásokat közöltek, míg a forrásközlésekhez fűzött tanulmányok, kommentárok sokban az új rendszer történelmi alapjait voltak hivatottak kibővíteni. A százéves évforduló kapcsán az osztrák történetírásban is megszülettek az újabb összefoglaló munkák, köztük Rudolf Kiszling kétkötetes korszakalkotó műve a birodalmi forradalmi megmozdulásokról. Ugyancsak fontos az általa összeállított Schwarzenberg-életrajz, mely számos új elemet hordozott, mindaddig kiadatlan források feldolgozásán alapult.

A hazai forrásközlések terén fontos előrelépést jelentett Barta István munkássága, akinek nemcsak Kossuth Lajos összes munkáinak összegyűjtését, de számos meghatározó részletkérdés tárgyalását is köszönhetjük. Ezzel párhuzamosan újabb korabeli szemtanúk beszámolóinak közzétételére és – Beér János, valamint Csizmadia Andor révén – a népképviselői országgyűlés eddigi legrészletesebb feldolgozására került sor. Végül 1973-ban jelent meg egy hadtörténelmi vonatkozásban mérföldkőnek számító munka – Urbán Aladár kandidátusi értekezésének könyv változata a nemzetőrség és honvédség szervezéséről. A kötettel Urbán helyreállította az első felelős magyar kormányfő renoméját, lemosva az elmúlt évtizedekben Batthyányval kapcsolatban sugallt „megalkuvó” billogot és ezzel a miniszterelnök tevékenységének gyökeres újraértékelését indította el. Ennek betetőzéseként maga elemezte Batthyány miniszterelnökségét az 1986-ban megjelent monográfiájában.

Ezzel párhuzamosan megkezdődött új pozitivisták megközelítésű munkák létrehozása is, melyek sorát az „aradi vértanúk”-ról összeállított, Katona Tamás által szerkesztett

kötet nyitotta meg. Az osztrák történészek is számos forráspublikációt és új feldolgozást tártak a nyilvánosság elé, ezek közül is kiemelkedik Ferdinand Hauptmann munkássága, aki Jellačić hadmozdulataira vonatkozóan szolgált alapvető új információkkal, míg Friedrich Walter elsősorban a nemzetiségekre és a hadvezérekre vonatkozóan közölt új ismereteket. Míg a szakmai körökben csak „tízkötetesként” emlegetett Magyarország-történet vonatkozó, Spira György által írt része továbbra is kitarzott az addig megszokott, a forradalom és szabadságharc történetét politikai események alapján kronologizáló szemlélet mellett (amely szerint a szabadságharc hanyatlása és bukása a dicsőséges tavaszi hadjáratlal kezdődik), addig historiográfiai jelentőségű Bona Gábor hadtörténetírói munkássága. Az általa, az 1984-ben megjelent kétkötetes magyar hadtörténeti összefoglalóba írt fejezet ötven év után az első ilyen jellegű összegző kísérlet volt, és periodizációjában visszatért a harctéri események alapján történő felosztáshoz. A politikátörténetbe pedig friss szemléletet hozott Deák István "törvényes forradalom"-képe.

A rendszerváltással részben továbbéltek az elmúlt évtizedekben kialakult történetírói iskolák és képviselőik is folytatták munkájukat, részben új megközelítések nyertek teret. Elsősorban a hadtörténelem terén sikerült számos új motívummal gazdagítani a szabadságharc irodalmát: a fiatal hadtörténész-generáció legmeghatározóbb alakjaként Hermann Róbert tisztázott számos, addig nem feldolgozott részletkérdést, majd meghatározó források összegyűjtését és kiadását kezdte meg. Addigi munkásságának betetőzését egy népszerűsítő és egy a szakmának szóló komoly összefoglaló munka jelentette az 1848-as eseményekről. Csikány Tamás elsősorban a szabadságharc tüzéségével és várainak történetével foglalkozott, míg Kedves Gyula a lovasság és a 43. és 48. honvédszázad történetét, valamint Czetzy János életútját dolgozta fel. Az 1998-as nagy évforduló számos új munka megszületését segítette elő, számtalan résztanulmány, helytörténeti vonatkozású összegzés, kisebb-nagyobb monográfia és tanulmánykötet látott napvilágot. Ezek közül is kiemelkedett a Hadtörténeti Intézet „iskolájában” született, Bona Gábor által szerkesztett, összefoglaló munka, melyben az új hadtörténész-generáció adott számot a kutatás mai állásáról.

Mindez idő alatt pedig az osztrák történetírás részéről is folyamatos érdeklődés mutatkozik a korszak részletes feltárására, amit elsősorban az 1848-49-es minisztertanácsok jegyzőkönyveinek kiadása, Thomas Kletecka munkássága fémjelez. De ezen túlmenően születtek újabb monográfiák és forráskiadványok az egyes szereplőkkel és eseményekkel kapcsolatban is. Ez mutatja, hogy a magyar forradalom és szabadságharc beágyazása a nemzetközi eseménysorozatba még mindig tud újdonsággal, egyes rész kérdések terén mindeddig nem tisztázott fejezetekkel szolgálni.

II. A témaválasztás indokoltsága, a kutatott téma időhatárai és forrásai, a feldolgozás módszere

Jelen doktori (Ph.D.) disszertáció arra tesz kísérletet, hogy elsősorban az osztrák levéltári anyagokra építve és a vonatkozó szakirodalom bevonásával új megvilágításba helyezze az 1848. októbere és decembere között végbemenő eseményeket. Mindenekelőtt az eseményeket meghatározó szereplők véleményét, politikáját kívánja bemutatni és ehhez kapcsolja hozzá a főhadszíntéren (Nyugat- és Észak-Magyarországon) végbemenő hadügyi történéseket.

A fent jelzett munkákon, valamint számos további tanulmányon és elsősorban forráskiadványon túlmutatóan azokat a szerző saját levéltári kutatásokkal egészítette ki. Így elsősorban a budapesti Hadtörténelmi Levéltár 1848/49-es állagának irategyütteseit tanulmányozta, valamint ugyanitt a különböző iratrendezési fázisok során Bécs, illetve Zágráb számára visszaszolgáltató iratok mikrofilmjeit nézte át. Ezek közül is kiemelkedett a Simunich-dandárra, továbbá a Wyss- és Schlik-csapattestekre vonatkozó irategyüttes. Emellett a Magyar Országos Levéltárban, a Görgey-archívum iratcsomói között kutakodott, elsősorban az 1848 őszi-téli észak-magyarországi harcokra vonatkozó iratcsomókat tekintette át. A külföldi levéltárak közül a szerző az Osztrák Állami Levéltárban, itt is elsősorban a Haus-, Hof- und Staatsarchiv hagyatékaiban, a Schwarzenberg-iratok között, majd a Kriegsarchiv számos állagában (többek között az Alte Feldakten főszeregre, főparancsnokságra és az első hadtestre vonatkozó iratcsomóiban, a Flugschriftensammlung, illetve a hadügyminisztérium irategyütteseiben) folytatott személyesen feltáró-munkát.

A témára vonatkozó anyag feldolgozása a természetszerűleg adódó tematikus-kronológiai módszer alkalmazásával történt. A feldolgozott eseménytörténet szükségessé tette, a címben megadott időhatárokon túl, az 1848 augusztusáig terjedő visszatekintést és az 1849 januárjáig való kitekintést.

III. Az értekezés fontosabb megállapításai, új tudományos eredmények

A historiográfiai előzmények és a téma rövid felvezetését követően jelen disszertáció az 1848. augusztus 27-i, ún. „Államirat” (Staatsschrift) kiadásával kezdi meg a részletes tárgyalás fonalát. Az osztrák Wessenberg-kormány eme emlékirata, valamint az elé augusztus 31-i dátummal illesztett uralkodói proklamáció részletezi a magyar kormányról alkotott bécsi véleményt és egyetlen elvből, a Pragmatica Sanctio „*indivisibiliter ac*

inseparabiliter” alapelvéből vezeti le következtetéseit. Szinte szó szerint az osztrák kormány ajánlatát tartalmazza, hogy az egész birodalom számára fontos ügyekben biztosíttassék a magyar és a Lajtán túli birodalmi kormány egyetértése, vagyis célja egy „*legfelsőbb statuskormány*” visszaállítása. A dokumentum ezzel kézzelfogható jele annak, hogy az udvar ekkorra már eldöntötte a határozott fellépést a magyar kormánnyal szemben. Ennek alapja elsősorban Radetzky észak-itáliai hadjáratának sikere, a Károly Alberttel kötött augusztus 5-i fegyverszünet, valamint Milánó másnapi bevétele volt. Ugyancsak a végleges döntést mutatja az a levél, melyet buzimi Josip Jellačić Bécsből futár útján augusztus 26-án vehetett kézhez, és melyben kifejtették számára, hogy az udvarnál elismerték a horvátok és szerbek ügyének igazságát. Ezzel egy időben előkészíthette első jelentős lépését: Fiume megszállását. Ezt a folyamatot tetőzte be a szeptember 4-én kiadott leirat, mely törvénytelenül azonnali hatállyal minden korábbi tisztségébe visszahelyezte Jellačić tábornokot és horvát bánt. Ekkor még nem a nyílt, fegyveres ellenforradalom tervét valósította meg a császári udvar, hanem döntéseivel egy olyan politikát szolgált, mely egy kirobbanó konfliktusban döntőbíróként a szabadságjogok korlátozásával teremthette volna meg a tervbe vett egységállamot.

Ezért szolgálta az udvar érdekeit a Batthyány-kormány szeptember 11-i leköszönése, a meginduló horvát fegyveres támadás, hiszen így az uralkodó kezébe kerülhetett a kezdeményezés a helyzet rendezésére. Ennek jele volt a szeptember 22-én kibocsátott két uralkodói manifesztum, amely egyrészt a szerezdek fegyveres ellenállását volt hivatott meggátolni, másrészt végre egyértelmű helyzetet teremtett. Ebben a király leszögezte, hogy, elutasítva a magyar hadügyi és pénzügyi törvényeket, „*kiegyenlítést és egyesülést*”, majd az „*alkotmányos rend*” helyreállítását és fenntartását célzó intézkedéseket fogantatosít. Ezzel párhuzamosan Szécsen Antal gróf, valamint a többi Bécsben tartózkodó konzervatív magyar politikus István nádorral egyetértésben áthidaló javaslatokat tett, melyek Lamberg Ferenc gróf altábornagy, pozsonyi hadosztályparancsnok pest-budai missziójához vezettek. Az országban állomásozó összes katonai alakulatok főparancsnokává kinevezett Lamberg küldetése azonban kudarcba fulladt, mely így egyik kiváltó oka volt az október 3-án kibocsátott császári manifesztumoknak. Véleményem szerint mind Lamberg küldetésénél, mind az említett manifesztumok megszületésénél döntő befolyással bírt Theodor Baillet von Latour gróf császári hadügyminiszter. Az általa képviselt „kamarilla” és reakció – félretéve az alkotmányosság utolsó látszatát is – október 3-án utasította a 83 éves Récsey Ádám báró tábornagyot a magyar miniszterelnöki poszt betöltésére és egyben saját, majd a bán kinevezésének ellenjegyzésére. A királyi manifesztum pedig nemcsak felozlatta a magyar Redout-teremben ülésező országgyűlést, de egyben érvénytelennek nyilvánította a mindaddig meghozott, ám nem szentesített törvényeket; majd a királyságot a haditörvények hatálya alá helyezte és a bánt teljhatalmú biztossá, az uralkodó

helytartójává, az összes csapatok főparancsnokává nevezte ki. A manifesztum kidolgozói nem elsődlegesen hosszan elhúzódó fegyveres szembenállásra számítottak, sokkal inkább a cél a magyar radikálisok legyőzése, a békesség helyreállítása és az új, összmonarchiába illeszkedő alkotmányos rend létrehozása lett volna.

A manifesztum hamarosan végleg szembeállította a magyar kormánnyal a császári udvar mellett elkötelezetten kitartó főhadparancsnokságokat, várakat és csapatparancsnokokat. Az értekezés részletesen mutatja be, hogy október végére mindössze két főhadparancsnok engedelmességére számíthatott az OHB: Hrabovszky magyarországi és Blagojević szlavóniai főhadparancsnok-altábornagyok támogatásával számolhatott a kormány. Ugyanakkor az események nem várt fordulatot vettek: a harmadik fejezet az októberi bécsi forradalom eseményeit villantja fel, bemutatva, hogy ez az október 6-i felkelés egy magyarbarát és a közös szabadságjogok védelme érdekében végrehajtott cselekedet volt. Röviden vázolja a császári udvar menekülését, majd kiemelten foglalkozik az Alamócba megérkező udvartartással, az ott kiépülő új ellenforradalmi központtal. Ugyancsak bemutatja a magyar honvédsereg alsó-ausztriai hadjáratát, illetve azt a többszöri kísérletet, miként viaskodott a politikai és katonai vezetés több különböző irányzata a Lajtán történő átkelésén és miként hatott Kossuth személyes jelenléte a pándorfalui táborban a végső elhatározásra. Korábbi tanulmányaira támaszkodva a jelölt ezúttal röviden vázolja az október 30-i schwechati ütközetet, Guyon Richárd kiemelkedő teljesítményét, Görgői sikeres elővédharcait, majd a balszárny késlekedését és a centrum megfutamodását a cs. kir. ágyúk tüze elől.

Ezt követően beszámol Windisch-Grätz herceg tábornagy Bécs elleni megtorló intézkedéseiről, melyek során szigorúan végrehajtották a lakosság lefegyverzését, sőt minden sajtótevékenységet betiltottak és az egyes szerkesztőségeknek, kiadóknak külön indoklással kellett kérelmezniük lapuk újraindítását. Ezt követte az elrettentés érdekében a bécsi októberi forradalom meghatározó személyiségeinek megbüntetése. Noha eleinte ódzkodott az esetlegesen a Birodalom számára káros külpolitikai következményektől, Schwarzenberg herceg megnyugtató levele nyomán, miszerint tegyen saját belátása szerint a büntetések kiszabása terén, végül a legvégsőkig ment el. A jelek szerint nem jó szívvvel vállalta eme lépéseket Windisch-Grätz. Az ő személyisége nem volt azonos Haynau „bresciai hiéna” jellemvonásaival. Elsősorban Schwarzenberg, majd Radetzky behatására szánta rá magát a prágainál is keményebb megtorlásokra.

Az Alamócban gyülekező udvari körök roppant lelkesedéssel és elégtétellel fogadták a Bécsből érkező, számukra megnyugtató híreket. Ennek jeleként Windisch-Grätz herceg javaslatára Ferdinánd császár 1848. november 3-i kéziratával Bécs kormányzójává nevezte ki Welden báró altábornagyot. Ugyanígy lelkesedés uralta I. Miklós cárt is, aki Windisch-Grätz herceget röviddel a császárváros elfoglalása után a korabeli legmagasabb

orosz kitüntetéssel, a Gyémánttal Ékesített Szent András Renddel jutalmazta, míg ezzel párhuzamosan Jellačić bánnak az I. osztályú Szent Vladimir rendjelet küldte meg.

Ezek a lépések csak tovább növelték Windisch-Grätz tábornagy tekintélyét és befolyását, így most a megszerzett erőpozícióból kívánta saját elképzeléseit megvalósítani, nemcsak a hadsereg megszervezésében, de egyben a politikai helyzet irányításában is. Nézeteiről már november 14-én tájékoztatta Schwarzenberg designált miniszterelnököt, kifejtette, hogy erődemonstrációval és ha szükséges statárium, illetve ostromállapot hirdetésével kell rendet teremteni. Szakítani kell a forradalommal, ennek nyomán a márciusi, önként megadott császári engedmények fenntarthatók ugyan, de a májusi eseményeket követő rendszert fel kell számolni. Eddig meg is felelt egymásnak a főparancsnok és a kijelölt miniszterelnök nézete, hiszen mindketten a forradalom és a véleményük szerint erőszakkal kikövetelt politikai lépések visszafordításában, az egységes birodalom helyreállításában voltak érdekeltek. Ugyanakkor a disszidens részletes elemzéssel mutatja be a kettejük között felmerülő nézeteltéréseket, a két hatalmi góc lépésről-lépésre történő szembekerülését. Schwarzenberg a konzervatívoknak túl liberális, a liberálisoknak túl konzervatív volt, számára az alkotmányosság csak azt a terepet jelentette, melyen helyre lehetett állítani a császári trón tekintélyét, soha nem szánt neki sikert, de az idegen minták átvételével új lendületet adhatott az ellenforradalom megvalósításának. Ezzel szemben Windisch-Grätz egyértelműen a hagyományos nemesi alkotmányosság talaján állott, a centralista elképzelésekkel szemben a tartományi önállóság, a nemesség régi jogosítványainak visszaállítását tűzte zászlajára.

A részletekről vallott nézeteik közötti első különbségek már november hónap folyamán jelentkeztek a leendő minisztérium tagjainak kiválasztása kapcsán. A legnagyobb nézeteltérés a miniszterelnök-jelölt és a fővezér között a belügyminiszter személye körül bontakozott ki. Schwarzenberg szívesen látta volna oldalán az alkotmányosságot elfogadó, de egy erős monarchia iránt elkötelezett Alexander Bachot, azonban Windisch-Grätz nem értett egyet ezzel a döntéssel, hiszen Bach a korábbi minisztériumban is meghatározó szereplő volt. Emellett szerinte olyan politikust kell a belügy élére állítani, aki több tartomány helyzetét is átlátja, nem kötődik annyi szállal a császári fővároshoz, mint Bach. Pillanatnyi erőfölényét kihasználva sikerült elérni, hogy Schwarzenberg kénytelen legyen elfogadni Franz Stadion gróf jelölését, akinek eleinte nem is szánt semmiféle szerepet kabinetjében. Bachnak ismételt be kellett érnie az igazságügy-miniszteri pozícióval. A hadügyminiszter személye is érdekes vitákra adott lehetőséget. Windisch-Grätz elképzeléseiben a miniszteri teendőket egy mindössze adminisztratív kérdésekkel foglalkozó, jó szervező hírében álló katonára bízta volna. Ezért már október 27-én elérte az uralkodónál, hogy Johann von Schöllhaimb lovag udvari tanácsost nevezzék ki helyettes államtitkárnak, minden katonai-adminisztratív

minisztériumi tárgy felelősének. Ezzel szemben Schwarzenberg arra a Mertens tábornokra tekintett volna bizalommal, akit még az októberi napok során ismert meg a bécsi harcok közepette. Miután e téren is kompromisszumot kellett kötni, így a választás a korábbi bécsi városparancsnokra, Cordon tábornokra esett.

Végül az alkuk nyomán – a korabeli felfogások szerint – egy igencsak érdekes összetételű, a birodalom minden örökös tartományát megtestesítő kabinet jött létre: míg Schwarzenberg herceg miniszterelnök és Stadion gróf belügyminiszter az összbirodalmi eszme megtestesítőjeként jelentkeztek, addig Bach igazságügy-miniszter bécsi gyökerei révén a császárváros képviselője volt. Krauss báró a pénzügyek élén galíciai, Helfert báró az oktatásügy szervezőjeként a cseh területekre vezette vissza származását, míg Bruck kereskedelmi miniszter a tengerparti, Thinnfeld földművelésügyi miniszter pedig a belső-ausztriai lakosság számára jelenthetett azonosulási lehetőséget. A korabeli nézetek szerint a katona Cordon báró pedig önmagában is megtestesíthette az egész birodalmat, hiszen mindig ott szolgált, ahol szükség volt rá.

A kormány összetételén túl azonban adódtak olyan politikai kérdések, melyek egyértelművé tették a Schwarzenberg- és Windisch-Grätz-elképzelések közötti különbségeket, melyek kidomborították a két fél ellentétjét. Ilyen volt a prágai követek megjelenése Alamócban, majd a konzervatív magyar képviselők szerepvállalása Windisch-Grätz környezetében. Dessewffy Emil és Szécsen Antal mellett megjelent Alamócban Ürményi József, Zsedényi Eduárd, illetve Jósika Samu báró is. Több emlékirat is született tollukból, melyek szerint a magyar ügy rendezését Windisch-Grätzcel karöltve képzelték el, így a főparancsnok nagymértékben hagyatkozott ezekre a magyar tanácsadókra, sőt Schwarzenberg figyelmébe is ajánlotta őket. Maga a miniszterelnök, akit régi baráti szálak fűztek Jósika Samu báróhoz, azonban a kezdetektől ódzkodott a magyar politikusok befolyásától, nem szívesen engedte őket az udvar közelébe, arra hivatkozva, hogy a jövőbeni szerepvállalásuk érdekében nem lenne szerencsés jelenlétük. Azért is figyelmeztette Windisch-Grätzet, mert szerinte ők egyedül a magyar érdekeket tartják szem előtt és nem az összbirodalom megteremtését. A Schwarzenberg-féle centralista birodalom megteremtésében nem maradhatott helye a magyar különállás bármiféle, hagyományos alkotmányra hivatkozó formájának sem.

Ennek jele volt az az utolsó lépés, mely a kormányzat teljes megújódását, az új feltételek kiteljesedését és a kormányzati elképzelések megvalósulását koronázta meg – a jól ismert trónváltás, melyet a disszertáció egy rövid alfejezetben a kormányzati program ismertetésével kapcsol össze és mutat be. Ferdinánd leköszönő-nyilatkozata, valamint a fiatal uralkodó, I. Ferenc József trónbeszéde valójában a Schwarzenberg-féle politika és a meghirdetett kormányprogram folytatásaként is felfogható, hiszen utóbbiban is az összállam megteremtéséről, egy egységes nagy államtest létrehozásáról esik szó. Ennek nyomán Magyarország bárminemű külön- vagy önállóságáról szó sem lehetett

többé. E nélkül a politikai lépés nélkül nem volt elképzelhető egy tényleg határozott és egységes fellépés Magyarországgal szemben.

Pedig ez a fellépés már a bécsi októberi forradalmat követően egyre határozottabban megkezdődött. Ezzel a kérdéssel foglalkozik a disszertáció harmadik fejezetének fennmaradó része. Ez elsősorban a mindeddig ily részletességgel fel nem tárt és végig nem vezetett észak-magyarországi támadást állítja elénk. A Magyarország ellen irányuló támadások sorából is kiemelkedik az októberi események között a – még Latour kezdeményezésére – Wilhelm von Hammerstein-Equord báró altábornagy, galíciai főhadparancsnok által szervezett és Balthasar Simunich tábornok által vezetett támadó hadmozdulat, melyre az első intézkedéseket még október 5-én hozták meg. E szerint, mivel a lehető leggyorsabban helyre kell állítani a törvényes rendet, minden Magyarországgal szomszédos hadparancsnokságról fegyveres erőket indítanak a bán támogatására, ezért Simunich kezdje meg csapatainak rendezését és Magyarország felé irányítását. Az első terv szerint a galíciai Tarnowban állomásozó altábornagy feladata a Duklai hágón át történő betörés lett volna Eperjes és Kassa irányába. Siker esetén október 20-21-én kellett volna Kassát elfoglalnia. Innen Pest felé vonulva a Nyugat-Magyarországon előretörő báni csapatokkal egyesült volna.

A bécsi forradalomról értesülve ugyanakkor a Simunich-dandár célja már nem lehetett közvetlenül Pest-Buda, mivel nem volt olyan császári haderő, mellyel ebben a térségben egyesülhetett volna. Így Morvaország felé vette az irányt, hogy a Bécset akkor fenyegető magyar honvédsereg hátszágát zaklatva, megakadályozza a bécsi forradalom magyar megsegítését. Windisch-Grätz számára ugyanakkor nem váratlanul bukkant fel Simunich dandárja a Vág völgyében, ugyanis Alamócból már október 15-én maga utasította erre a betörésre, és egyben egy határmenti szláv mozgalom újólagos megszervezésével is megbízta.

Az ellenlépések megtervezését nagyban nehezítette, hogy a Simunich-dandár további vonulására több útvonaltervet is kidolgozott az altábornagy. A magyar vezetés számára még mindig nem volt világos, hol és mikor számíthat betörésére. Előbb még keleten, Galícia felől számoltak vele, így a magyar védők nem rombolták le a stratégiai jelentőségű hidakat a Zsolna felé vezető úton. Ezzel pontosan kezére játszottak az osztrák hadvezetésnek, hiszen míg a magyar főszereg a pándorfalui táborban éppen Bécs felmentésének tervét dolgozta ki, Windisch-Grätz Alamócból utasította Simunichot: a Vág völgyében előrenyomulva, Pozsony, illetve Nyitra elérésével kísérelje meg a magyar erők megosztását, hátszágának megzavarását. A Duklából október 13-án útra kelt Simunich-dandár a mintegy 30 és fél mérföldnyi utat csak hat nap alatt tette meg és október 18-án érkezett meg Seybuschba, majd végül október 21-én lépte át a határt a Sáros vármegyei Kamenicánál. Ekkor 4529 fő gyalogság, 232 fő lovasság, valamint 2 hatfontos üteg állt Simunich rendelkezésére a hadművelet végrehajtására.

A Vág völgye számos lehetőséget kínált volna a szervezett ellenállásra, és rendkívül jó természeti körülmények között könnyű lett volna a dandár továbbhaladását megakadályozni, azonban a magyar ellenállás a jelek szerint néhány úttorlasz emelésében és árkok ásásában merült ki. Igaz több ponton is álltak magyar csapatok, ám szétaprózva és a császári támadás irányvonalát tekintve igazából nem megfelelően elhelyezve. Sőt, az OHB nem a fegyverkező Beniczky Lajos kormánybiztost, hanem Pulszky Sándor (ekkor még) alezredest nevezte ki a Simunich ellen készülő magyar erők főparancsnokává, aki Sáros és Abaúj vármegyék területén szervezte meg éppen a védelmet, így amíg a helyszínre tudott sietni, a rendelkezés szerint Ordódy Kálmán őrnagy helyettesítette. Pedig az OHB az alsó-ausztriai hadjárat ellenére sem hagyta figyelmen kívül Simunich betörését, sőt kimondottan tartott attól, hogy hadmozdulata meggátolhatja az alsó-ausztriai magyar sikert. Ezért aztán Marczibányi Antal trencsényi főispán többszöri sürgetésére és fegyverkérésére az OHB sietve parancsot küldött Ráday Gedeon nógrádi, Géczy Péter honti, Justh József barsi főispánnak, hogy a rendelkezésükre álló erőkkel azonnal vonuljanak Ordódyhoz Lipótvárba. Hasonlóan Beniczky kormánybiztost is az Ordódyval való együttműködésre utasította a Honvédelmi Bizottmány.

Ennek ellenére az igencsak esős időjárás több nehézséget okozott az előrenyomuló cs. kir. csapatoknak, mint a magyar csapattestek által felállított barikádok és úttorlaszok. Az adott helyzetben Ordódy őrnagy úgy ítélte meg, nem várhat tovább az esetleges tervezett erősítések megérkezésére, és csatát vállal a továbbnyomuló Simunich megállítására. A dolgozat részletesen bemutatja az október 28-i kosztolnai ütközetet, melynek elvesztése nyomán megnyílt az út Pozsony felé a cs. kir. dandár előtt. Így Simunich csapatai élén bárminemű ellenállás nélkül már október 30-án elérte Vágújhelyet, majd pedig november 1-én bevonult Nagyszombatra is.

A kosztolnai és schwechati vereségek nyomán félő volt Simunich esetleges sikeres hadmozdulata a bányavárosok vagy Pozsony ellen, így a határozott fellépés már nem tűrt halasztást. Ennek a Pozsonyba megérkező Kossuth adott formát, amikor megbízta a frissen előléptetett Guyon Richárd ezredest, valamint a mellé beosztott Klapka György őrnagyot, hogy Beniczkyvel és Ordódyval együttműködve kerüljenek a cs. kir. csapatok hátába és Nagyszombatnál fogják közre a Felvidékre benyomult Simunich-dandárt. Az értekezés részletesen bemutatja a magyar ellentámadás késlekedését, az osztrák dandárparancsnok ellenlépéseit és szorongatott visszavonulását, mely lezárta Simunich első betörését a Felvidékre. Tevékenysége nemcsak morális veszteséget jelentett a szabadságharc erőinek. Ismét bebizonyosodott, hogy a magyar hadvezetés nem számíthat a népfelkelőkre, és mielőbb meg kell oldania a fegyverhiány kérdését. Ennél azonban fontosabb, ahogyan erre az értekezés felhívja a figyelmet, a magyar katonai vezetők az adott helyzetben elsősorban Bécs megsegítésében látták a prioritást és ezért a mellékhadszíntérnek tekintett Észak-Magyarországon épp csak ahhoz elegendő erőt

összpontosítottak, hogy a császári előnyomulás ne fenyegethesse az ország szívét. Sikerük azért is figyelemreméltó, mivel a magyar csapatok október végén fáradtan érkeztek szinte azonnal Schwechat alól a Vág völgyébe, ugyanakkor pedig a cs. kir. – jól felszerelt és általában első- vagy másodvonalbeli – sorcsapatok mindhárom fegyvernemből álltak, melyeket számos utászcsapat egészített ki. Így még nehezebb volt az ellenük való fellépés. Noha a kirendelt erők parancsnokai nem tudták a lehető legtöbbet (Simunich megsemmisítését, vagy fogságba ejtését) elérni, mégis sikerült megakadályozniuk, hogy a cs. kir. dandár destabilizálja a térséget, vagy akár megakadályozza a Bécs felmentésére indított hadműveletet. Simunich részleges sikere ugyanakkor számos hasznosítható információ, fontos felismerések birtokába juttatta mind a magyar, mind a cs. kir. hadvezetést, melyeket utóbbiak felhasználtak a Magyarország ellen előkészítendő támadás megtervezése során.

A disszertáció a továbbiakban a november hónapban végbemenő határmenti összecsapásokról ad számot, kiemelt helyen kezelve a Windisch-Grätz hercegnél segítségüket felajánló szlovák vezetők felkelés-szervezési tevékenységét (az akkor alakuló Frischeisen-hadoszlop ehhez kapcsolódó intézkedéseit), a Simunich- és a Wyss-dandár novemberi tevékenységét. A császári hadvezetés által kidolgozott nagyobb haditervbe való beilleszkedést szolgálták Simunich november közepi jobb pozícióba történő előremozdulása, valamint Wyss készülődései is, ugyanis ekkor már Windisch-Grätz döntött egy további északi hadoszlop felállításáról. Ez Simunich dandárjától keletebbre, a galíciai területeken került megszervezésre. Noha úgy tűnt, ennek élére először maga Hammerstein báró altábornagy, galíciai főhadparancsnok állhat, majd az ő személyes részvételének elvetését követően a magyar származású Legedics altábornagy tűnt a legesélyesebbnek az újabb dandár vezetésére, végül a tapasztalt Franz Schlik gróf altábornagy vehette kezébe az irányítást.

A kisebb összeütközések ellenére november hó második felében az egyik legjelentősebb eseménysorozat az „osztrák-magyar” északi határszakaszon nem a várva várt Windisch-Grätz vezette hadművelet megindulása volt, hanem mindössze a Jabloncától egy órára fekvő Lieszkó kastélya és birtoka körül alakult ki. Az teszi számunkra – és tette még hatványozottabban a kortárs katonák számára – érdekessé ezeket az eseményeket, hogy Lieszkó kastély ura nem volt más, mint maga Alfred zu Windisch-Grätz! Emiatt a jelölt is több ízben feleleveníti a magyar előőrsök támadási kísérleteit és a Simunich-dandár védelmi intézkedéseit a kastéllyal és birtokával kapcsolatban. November végét még egy érdekes esemény tette színessé Simunich altábornagy számára: ismételt kérelmére a főparancsnok engedélyezte, hogy a varasdi határegrezred soraiban alhadnagyként szolgálatban álló fia, Eugen Simunich áthelyezésre kerüljön az apai irányítás alatt álló vezérkarba.

A disszertáció záró fejezete a decemberi eseményeket göngyölíti fel, részletesen szemléltetve a főparancsnok intézkedéseit a Magyarország elleni támadás előkészületei során. Bécs megregulázását követően a főparancsnok egyik legfontosabb feladatának a megfelelő felkészülést tekintette, mellyel elég erős hadseregbe tehet szert a magyar forradalom leveréséhez. Egyik oldalon ezt úgy kellett végrehajtania, hogy sem a bécsi helyőrséget, sem pedig az egyes – elsősorban Magyarországgal szomszédos – tartományok helyőrségét ne gyengítse meg. Másik oldalon pedig nem indulhatott félig felkészített seregekkel a magyarok ellen, hiszen azok – minden eddigi vereségük ellenére – Pákozdnál, Schwechatnál illetve egyes esetekben Simunich ellen is bizonyították már, hogy képesek hadseregeként fellépni. Biztosítani kellett a sereg hátszárát, a szárnymozdulatokat és a kiegészítés, az ellátmány és a felszerelés számára az utánpótlás-útvonalakat. Ugyanakkor túlzottan elodázni sem lehetett a támadó hadműveleteket, hiszen az csak a magyarok számára jelenthetett volna előnyt, adhatott volna újabb felkészülési időt egy ütőképes magyar honvédsereg felállításához. A kortárs amerikai követ, Stiles, véleménye szerint ennek ellenére már Bécs elfoglalásának másnapján kész lett volna a herceg hadserege Magyarország megregulázására. Hasonló módon Johann Nobili herceg is utólagosan arról értekezik, hogy fontos érvek szóltak az azonnali támadás mellett, ugyanakkor nem hagyhatták figyelmen kívül a „lázdók” jó felkészültségét és védelmi intézkedéseit.

A Bécs körül felvonult haderejét a főparancsnok három hadtestre osztotta. Az elsőt a bán parancsnoksága alá rendelte. Összesen 14 zászlóalj, 5 különálló század, 20 lovasszázad és 54 ágyú tartozott parancsnoksága alá, melyeket egy utász-század és egy híd-felszerelés egészített ki. A második hadtest Wrbna gróf altábornagy parancsnoksága alatt 15 zászlóaljból, 3 különálló századból, 7 lovasszázadból, 54 ágyúból, egy utász-századból és egy híd-felszerelésből állt. A harmadik hadtestet Duca di Serbelloni altábornagy irányította, ebbe 8 zászlóalj, 1 árkász- és 4 utász-század, 25 lovasszázad, 108 ágyú és egy híd-felszerelés tartozott. Összesen 43.915 fő gyalogság és 7800 fő lovasság állt közvetlenül Windisch-Grätz herceg parancsnoksága alatt. Emellett Bécs védelmére 16 zászlóaljat, 10 lovasszázadot és 36 ágyút rendelt ki a főparancsnok. A stájer határ védelmére további 5442 fő gyalogság és 973 fő lovasság sorakozott fel Nugent gróf tábornagy vezetésével. Ezt egészítette ki Simunich és Wyss altábornagyok dandárja, a Schlik-hadtest, valamint a Frischeisen vezette szláv felkelők.

Az egyik legfőbb feladatnak a sorkatonaság felfegyverzése tűnt: nem álltak rendelkezésre megfelelő típusú lőfegyverek és lőszer. Ugyanakkor elengedhetetlen volt, hogy a tisztek számát is hozzáigazítsák a megnövekedett csapatlétszámokhoz. A tűzértséget a herceg-főparancsnok átalakította: mivel a bán csapatai javarészt csak háromfontos ágyúkkal rendelkeztek, megfelelő számú hatfontos gyalog- és lovasüteg kirendelésével átszervezte azokat. Ezt követte a hadikórházak létrehozása. A hadsereg

ellátására megfelelő vágójóságot, élelem- és táptartalékot kellett felhalmozni. A bán gyéren felruházott csapatainak ellátása érdekében a német sorozású gyalogezredek kénytelenek voltak leadni második ruhagarnitúrájukat, míg a lábbelik és kabátok beszerzése nehézkesen haladt előre. Ugyancsak súlyos gondokat jelentett a megfelelő lőszer-előállítás, nagyon sokáig a Magyarország ellen készülő főszereg nem is rendelkezett lőszer-főttartalékkal. Az egyes fegyvernemek tekintetében a legnagyobb gondot a könnyűlovasság hiánya jelentette, minek következtében fel kellett készülni arra, hogy az elővéd felderítéseit cseh vasasokkal kellett ellátni. Nehézségeket okozott a főparancsnok számára a pénzhiány is. Krauss pénzügyminiszterrel többszöri polémiába keveredett a hadsereg számára biztosítandó megfelelő összegekkel kapcsolatban, hiszen nemcsak a katonák zsoldját és térítéseit kellett időre kifizetni, de a nyugdíjak, a beszerzések és az egyes szolgáltatások (pl. vasút-szállítások) is nagy mennyiségű készpénzt emésztettek fel. Végző szempontként pedig a hadjárat megnyitása előtt mérlegre kellett tenni az időjárási tényezőt is. Nem lehetett figyelmen kívül hagyni, hogy az esős és korán beköszöntött havas téli időben a nehéz ágyútalapok és az utánpótlást, élelmet, felszerelést szállító társzekerek könnyen elakadtak volna, megakadályozva ezzel a gyors támadás lebonyolítását. Ezért is a hadjárat megkezdésével szándékosan és stratégiaileg helyesen várta meg Windisch-Grätz főparancsnok a kemény téli fagyok beköszöntét.

Az előkészületek lezárultát követően december 12-én adta ki a herceg-tábornagy a támadó hadműveletekre vonatkozó diszpozícióit, melyeket a disszerens a korábbi haditervekkel együtt részletesen ismertet és melyek nyomán elsőként a Frischeisen-hadoszlop kezdte meg a támadást előkészítő hadmozdulatait. Elsőként Csáca települését vonta ellenőrzése alá, ahol azonnal megkezdte nemcsak a katonai védelmi előkészületek kiépítését, de egyben a lakosság megnyerését egy szlovák nyelvű proklamáció kiadásával, majd az ideiglenes közigazgatás megszervezését is. Ezt követően Kiszucaújhely elfoglalására szintén egyetlen lövés, bárminemű magyar ellenállás nélkül mindössze órák leforgása alatt került sor december 7-én. Részletes elemzésre kerül a december 11-i budatini ütközetet, melyet megelőzően a Frischeisen csapatai ellen készülődő magyar hadak egyszerre két vezetőjüket is elveszítették: az eddigi védelmi intézkedéseket és egyben a császári-királyi dandár ellen szerveződő összecsapás terveit kidolgozó Marczibányi Antal főispán és Szilaveczy Ágoston alezredes, a magyar csapatok főparancsnoka hirtelen elhatározásból lemondott. Ennek ellenére az összecsapás részbeni sikerrel járt, ugyanis megakadályozták a cs. kir. hadtest átkelését a Vágon és Frischeisen este fél hat óra tájban visszavonta a tűzvonalból csapatait.

A budatini összecsapás nyomán érdekes helyzet alakult ki: a magyar csapatok egészen Predmériig vonultak vissza és ott szerveződtek újjá az alakulatok, majd onnan kiindulva kezdték meg a Morvaország és Szilézia irányába vezető hegyszorosok

megszállását. A császári-királyi csapatok egészen Csáca magasságig szintén visszavonultak, sőt december 13-án a Jablonkai-szoroson át kivonultak a magyar felségterületről, elveszítve az addig megszerzett előnyös pozíciókat. Frischeisen kudarcából azonnal azt a következtetést vontta le, hogy a számára rendelkezésre bocsátott erők nem elégségesek. Nemcsak a tüzerő növelését szerette volna elérni, de további gyalogságot és vadászokat kér erősítésként. Windisch-Grätz azonnali válaszában, névleg elismerve a Budatin alatt elért sikert, elítélte a Jabloncáig történt visszavonulást. Így aztán a cs. kir. főszereg támadásának megindulását követően a még mindig hezitáló Frischeisen helyére hamarosan Götz tábornok került.

Frischeisen hadmozdulatának kezdeti sikereit látva, igaz még a budatini ütközet előtt, szintén megindult a keletebbre, Galícia felől magyar földre érkező Schlik-hadoszlop: a november közepén a hadoszlop szervezésével megbízott Franz Schlik gróf altábornagy december 6-án mintegy 8.000 katonával és 27 löveggel átkelt a határon és a Duklai hágón. Gyorsan, magyar ellenállás nélkül haladt előre és már december 9-én Eperjes birtokában volt. Végül a hadügyi előkészületeket irányító Pulszky Sándor ezredes és Irányi Dániel kormánybiztos serege egy nappal Budatin után december 12-én vállalt csatát Schlik dandárja ellen Kassa és Budamér között. A disszertáció ezt az ütközetet is részletesen ismerteti, mely – a bárcai kocsmánál elért részsiker ellenére is – súlyos vereségnek tekinthető, ugyanis Kassa birtokbavételével Schlik előtt nyitva állt az ország északkeleti kapuja és emellett nagy mennyiségű raktárkészletek jutottak a császári-királyi csapatok kezére. Ugyanakkor maga Schlik nem kívánt tovább nyomulni az ország belseje felé, hiszen nem volt közvetlen összeköttetése az Alsó-Ausztriából meginduló császári főszeregekkel és be kívánta várni azok sikeres betörését. Kassán, közel a galíciai határhoz, utánpótlását is könnyebben tudta biztosítani. Sokkal inkább megkezdte a térségben egy császár-hű csapat kiépítését, mellyel saját dandárjának erejét kívánta fokozni.

Schlikhez hasonlóan gyorsan haladt az ország szíve felé a támadását december 10-én újra megindító Simunich- és Wyss-dandár. A két dandár magyar földre történt sikeres betörése igen nehéz helyzet elé állította a magyar hadvezetést. Simunich ugyanis ezáltal a Görgei-hadtest Pozsonynál csoportosuló jobb szárnyának oldalába kerülhetett. Ennek megakadályozására Guyon ezredes parancsot kapott, hogy dandárával Nagyszombat felé előretörve vegye fel a Nádasi-szorosból kivert Ordódy Pál őrnagy vezette dandárt s azzal közösen állítsa meg Simunich csapatait. Ordódy azonban az ellenségtől indokolatlanul elszakadva a liptóvári erődbe vonult vissza, így Guyon december 16-án Nagyszombatnál egyedül került szembe a fölényes túlerejű (6.500 fős) ellenséggel. Végül Guyon szinte megsemmisítő vereséget szenvedett, egyedül a határozott Szered irányába végrehajtott gyors kitörés mentette meg csapattestét a megsemmisüléstől. Ezalatt pedig Wyss csapatai december 16-án délelőttjén Angernből kiindulva, Jakabfalván átvonulva,

elfoglalták Malackát és Stomfát, kezükbe kerítették a Modor felé vezető utat. Ezzel nyitva állt az út a cs. kir. csapatok előtt Pozsony felé.

Maga a fővezér, Windisch-Grätz herceg december 13-án újfent kiáltvánnyal fordult a Magyar Szent Korona országainak lakosságához, ebben hozva tudomásukra, hogy végérvényesen megkezdi főseregével is hadmozdulatait. Óva intette a lakosságot a csapatai elleni támadástól és mások vagyonának megsértésétől, komoly retorziókat helyezve kilátásba. Ennek nyomán végül másnap utasította a Hainburgban szállásoló Jellačić bánt, hogy a magyar határhoz vonja közelebb csapattestét. Maga pedig az előzetes terveknek megfelelően, Fischament településére tette át főhadiszállását. Másnap pedig – a mintegy mínusz 15 fokos fagyban – már Petronellben szállt meg a főparancsnok, míg Jellačić Bruck an der Leitha települését foglalta el. Az érkekezés ezt követően röviden felvázolja a december közepén szélesebben végbemenő cs. kir. támadást Nyugat-Magyarország ellen. A gyors siker magát a fővezért is meglepte. Több alkalommal számolt a magyar csapatok heves ellenállásával és a létrehozott védművek kiaknázásával. Várakozása ellenére csak a feldunai hadtest utóvédjével, egyedül december 28-án Bábolnánál vívott heves összecsapást, majd pedig december 30-án Perczel tábornok hadtestével találta magát szembe Mór közelében. Az itteni osztrák-császári sikerek megnyitották az ország szíve és fővárosa felé vezető utat Jellačić tábornok előtt. Noha Windisch-Grätz jelentős erőket hagyott hátra Komárom és Lipótvár körülzárására, még mindig közel 42.000 katonával vonult Buda-Pest ellen, így heves viták közepette az 1849. január 2-án megtartott fővárosi haditanács elvetette a város védelmében vívandó csatát és a kiürítés mellett döntött. Windisch-Grätz herceg január 5-én bevonult Pestre.

A főhadiszíntérnek tekinthető Nyugat-Magyarországon Windisch-Grätz herceg ugyan haditervének céljait egymás után érte el, azonban a megfogalmazott végcél: a magyar csapatok bekerítését és megsemmisítését nem tudta megvalósítani. Sem Perczel, sem Mészáros csapatai nem szenvedtek megsemmisítő vereséget, Görgei főereje pedig kicsúszott kezéből. Ennek ellenére a herceg bizakodóan tekintett a jövőbe, hiszen úgy vélte, a magyar főváros birtokbavételével végérvényesen megtörte az általa lázadóknak tekintett magyar vezetők politikai lelkesedését és katonai ellenálló képességét. Egyetértett Ludwig Welden tábornaggal, Bécs kormányzójával, aki szerint már csak idő kérdése volt, mikor sikerül végleg felmorzsolni a csekély ellenállásra képes magyar erőket. A császári-királyi vezetők nem vették figyelembe, hogy a január 2-i haditanácson kidolgozott haditerv új távlatokat nyitott a magyar katonai vezetés számára, majd Görgei váci nyilatkozata a tisztikar kitartását is biztosította. Így ezt követően a felvidéki téli hadjárattal megkezdődhetett a magyar erők új összpontosítása és a hátsó erőtartalékainak a szabadságharc szolgálatába állítása.

Az itt fő vonásaiban ismertetett disszertáció célja elsősorban arra irányult, hogy új megvilágításba helyezze az 1848. októbere és decembere között végbemenő eseményeket. Mindenekelőtt az eseményeket meghatározó szereplők véleményét, politikáját kívánta bemutatni és ehhez kapcsolta hozzá a főhadszíntéren (Nyugat- és Észak-Magyarországon) végbemenő hadügyi történéseket. Ezen törekvésével a disszertáció számára kívánta egy mindeddig teljes alapossággal fel nem tárt részletkérdés tisztázását elvégezni, ezzel is hozzájárulva a forradalom és szabadságharc mindeddig elhanyagolt időszakának bemutatásához. A disszertációból kirajzolódó „két ellenforradalmi gócpont”, Alamóc és Bécs (Schwarzenberg és Windisch-Grätz) különböző helyzetmegítélése, a legjelentősebb szereplők szemléletesen bemutatott véleménybeli különbségei, az általuk vallott politikai nézetek ütköztetése hozzájárulhat egy kiegyensúlyozottabb korszak-kép megrajzolásához. Bízom benne, hogy a kutatásaim nyomán megrajzolt személyiségképek és politikai-hadügyi események a későbbiekben a korszakról szóló munkákban is teret kaphatnak, illetve hozzájárulhatnak az összefoglaló munkákban mindeddig ily részletességgel be nem mutatott 1848 októbere és decembere között végbemenő események kitérítéséhez. Ezáltal a már számos fontos részletében jól ismert magyar szabadságharc kezdeti hónapjaira vonatkozóan is az eddiginél részletesebb és árnyaltabb képet nyerhet az olvasó az ütköző politikai és katonai fejleményekről.

IV. Az értekezéssel kapcsolatos tudományos tevékenység

1. Publikációk

- Kossuth Lajos és az alsó-ausztriai hadjárat (kézirat, 1992), a Kossuth Alapítvány középiskolai pályázata (a zsűri különdíja)
- A schwechati ütközet újabb források tükrében. (OTDK-dolgozat, 1997), megjelent: I. rész. Bécsi Napló, 1999. szeptember – október, 7-9.o.; II. rész. Bécsi Napló, 1999. november – december, 7.o.
- „Ez nem valami szedett-vedett lázadócsorda, hanem igenis egy jól szervezett hadsereg!” (kézirat, 1999), a Magyar Történezhallgatók Egyesülete tanulmányi versenye (harmadik helyezés)
- A schwechati ütközet újabb források tükrében. In: Simor Ferenc (szerk.): 1848/49-ről százötven év távlatából, Siklói Füzetek, Siklói Vár- és Múzeumbaráti Kör, Siklós, 1999. 35.-61.o.
- A magyar honvédsereg hadmozdulatai Alsó-Ausztriában 1848 októberében (kézirat, 2000, ELTE BTK szakdolgozat, témavezető: Hermann Róbert)

- A Simunich-dandár szerepe 1848 őszén és kora telén Felső-Magyarországon. KÚT – Az ELTE BTK Történelemtudományok Doktori Iskola folyóirata, 2005/2, 3-43.o.
- Adalékok a császári-királyi hadműveletek előkészítéséhez és történetéhez Észak-Magyarországon (1848 szeptember-december). Online publikáció: <http://www.bibl.u-szeged.hu/filo/hir/zachar.htm> (2005 augusztus)
- Az ellenforradalom politikai háttere Alamócban (1848. október – december). megjelenés alatt KÚT 2005/4

2. Előadások

- „A schwechati ütközet újabb források tükrében”, előadás 1997. évi XXII. Országos Tudományos Diákköri Konferencia Humán szekciójában, Miskolc
- „A schwechati ütközet kérdései”, előadás a Burgenlandi Magyar Intézet 11. Tanácskozásán, Unterwart (Alsóőr), 1998. okt. 23-24.
- „Ez nem valami szedett-vedett lázadócsorda, hanem igenis egy jól szervezett hadsereg!”, előadás a Magyar Történészhallgatók Egyesülete konferenciáján, Budapest, 1999. okt. 20.
- „A Simunich-dandár szerepe Felső-Magyarországon 1848 őszén”, előadás az ELTE BTK Történelemtudományok Doktori Iskola „Magyar sorskérdések” konferenciáján, Budapest, 2005. máj. 31.
- „Adalékok a császári-királyi hadműveletek előkészítéséhez és történetéhez Észak-Magyarországon (1848 szeptember-december)”, előadás a Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság és a Balassi Bálint Intézet által szervezett „A magyarságtudomány műhelyei – Doktoriskolák konferenciája 2005” rendezvényen, Budapest, 2005. aug. 24.